

Marian Pastuszko

"Diritto matrimoniale canonico, tavole sinottiche", Fernando Della Rocca, Padova 1982 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 28/1-2, 231-232

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Della Rocca Fernando, Diritto matrimoniale canonico, tavole sinottiche, volume di aggiornamento, edizioni Cedam, Padova 1982, s. XX, 349

Autor pisze we wstępie, że wydaje po raz drugi swoją książkę (pierwsze jej wydanie ukazało się w 1963 r.) ze względu na przedkładane mu prośby jego studentów oraz innych zainteresowanych prawem kanonicznym.

Książka ta dzieli się na dwie części, z których każda podzielona została na dwie sekcje. Część pierwsza (o prawach kościelnych i zarządzeniach administracyjnych z lat 1962—1981) zawiera prawo substancjalne (sekcja I) i prawo procesowe (sekcja II). Część druga z jurysprudencją w ujęciu tablic synoptycznych czyli po prostu haseł najpierw podaje hasła z prawa substancjalnego (sekcja I), a potem z prawa procesowego (sekcja II). — Obydwie te części stanowią około jednej dziesiątej całej książki (38 s.).

Główna treść książki mieści się poza wspomnianymi jej dwoma częściami. Jest to *massimario rotale* czyli streszczenie jurysprudencji rotalnej na temat prawa małżeńskiego (s. 39—258). To streszczenie zostało podzielone na 734 numery, w których czytelnik znajduje odpowiedni materiał, jeśli go interesuje jedno z haseł uwzględnionych przez autora w drugiej części książki, np. hasło „pewność moralna” (chodzi o pewność, jaką winien mieć sędzia, gdy orzeka nieważność małżeństwa). Hasło to ma przy sobie numery: 176, 677, 696. Pod tymi numerami rzeczywiście znajdujemy materiał na temat pewności moralnej. I chyba jest tylko ten jeden sposób znalezienia poszukiwanego materiału w „streszczeniu”: od haseł i numerów przy nich umieszczonych do numerów w „streszczeniu”.

Poza 734 numerami ze „streszczeniami” wyroków rotalnych, autor zamieścił wykaz odniesień do wyroków rotalnych przez niego wcześniej nie uwzględnionych. Ten wykaz jest podzielony na 284 numery. Korzystanie z tego wykazu umożliwia zaznaczone kursywą numery przy hasłach znajdujących się w drugiej części książki.

Co sądzić o streszczeniach wyroków rotalnych dokonanych przez autora? Autor ogranicza się do przedstawienia jednego lub paru zdań czasem wziętych z wyroku i po łacinie, a czasem — napisanych własnymi słowami i po włosku. Takie streszczenie nie mówi nam wiele ani o danym wyroku rotalnym ani o zajęciu przez wyrok rotalny stanowiska w jakiejś kwestii. Sądzę, że streszczenie wyroku rotalnego dokonane przez autora może być tylko punktem wyjścia do dalszych poszukiwań, a właściwie — samego tekstu wyroku rotalnego, albo przynajmniej indeksu rzeczowego, jaki znajduje się na końcu każdego tomu decyzji rotalnych. I tu rodzi się pytanie dotyczące celowości sporządzania streszczeń z wyroków rotalnych. Zwłaszcza, że w decyzjach rotalnych mamy indeks rzeczowy ułożony właśnie według haseł, np. *amentia*, *simulatio totalis et partialis*, i dają one dobre pojęcie o danej kwestii, ponieważ przeważnie są to urywki stanu prawnego

z samego wyroku. Jeśli mi nie wystarcza to co znalazłem w indeksie, to sięgam do samego tekstu wyroku, który zresztą i tak już mam w rękach. Otóż streszczenia wyroków dokonane przez autora mogą służyć tym, których nie stać, żeby skorzystali z samych decyzji rotalnych. Tylko w takim przypadku co to za nauka lub praktyka.

O ile można mieć pewne zastrzeżenia do przedstawionych wyżej „streszczeń”, to przecież inne części tej książki są dobre. Taką jest np. bibliografia i to dość obszerna, a zebrana z tą myślą, by wskazać ewolucję prawa małżeńskiego, szczególnie od roku 1962 (s. 287—312).

Jak to zwykle bywa, na końcu książki są indeksy. W tym przypadku jest ich kilka, bo: analityczny, źródeł prawa, systematyczny odnośnie do streszczeń, chronologiczny źródeł jurysprudencji, alfabetyczny autorów i wreszcie indeks systematyczny autorów (s. 313—347).

Ks. Marian Pastuszko

Pierluigi Zannini, Spunti critici per una storia del commodatum, (Università di Torino — Memorie dell'Istituto Giuridico — serie III, memoria XIII), Dott. A. Giuffrè Editore, Milano 1983, ss. 174.

Prezentowana praca składa się ze wstępu, trzech rozdziałów oraz wykazu powoływanych źródeł.

Rozdział I: *Comodato e fiducia cum amico* (s. 9—66) rozpatruje możliwość stosowania fiducji *cum amico* dla celów komodatu. Po analizie *Gai* 2,68 Zannini stwierdza, że celem fiducji było czasowe, bezpieczne umieszczenie dóbr własnych u zaufanej osoby za pomocą *mancipatio* bądź *in iure cessio*, których zwrot gwarantowany był na podstawie tzw. *pactum fiduciae*. W tym zakresie *fiducia cum amico* mogła w określonych granicach pełnić funkcje depozytu o czym mówi także komentarz Boethiusa, *In Cic. Top.* 4, 10, 41. Nie mogła ona jednak pełnić funkcji komodatu. Dla potwierdzenia swojej tezy, zresztą nie nowej, analizuje Zannini fragmenty *Digestów* zawierające wyrażenia *commodatum vel depositum* uznawane za interpolowane w miejsce *fiducia*; w szczególności zaś: D. 13, 7, 31; D. 47, 2, 62, 1; D. 16, 3, 1, 47; D. 16, 3, 2; D. 16, 3, 3; D. 15, 1, 27 i D. 9, 4, 22 pr. W konkluzji tego rozdziału (s. 63—66) Autor podtrzymuje swoją tezę uważając za bezpodstawne poglądy — sygnalizowane przez Ferriniego — iż *fiducia cum amico* jest pierwowzorem logicznym i historycznym kontraktu komodatu.

Rozdział II: *Actio commodati in factum e genesi dell' editto* (s. 67—114) rozpoczyna się od stwierdzenia, że przez długi czas to jest do ingerencji pretora użyczenie pozostawało poza sferą ochrony prawnej, choć nie było bez znaczenia w stosunkach etyczno-społecznych. Rozważania nad kwestią genezy ochrony prawnej opiera Autor na analizie *Gai* 4, 47 i D. 13, 6, 1 pr. — 1, która pozwala mu na bliższe datowanie edyktu *De commodato*. W rezultacie przyjmuje on, że *actio commodati*